

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Cum să fii o mamă bună &

Cum să fii o fiică bună

CUM SĂ VĂ MENȚINEȚI RELAȚIA TRAINICĂ

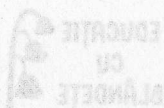
DE-A LUNGUL ANILOR ADOLESCENȚEI

SIL REYNOLDS & ELIZA REYNOLDS

Cum să fii o mamă bună & Cum să fii o fiică bună

CUM SĂ VĂ MENȚINEȚI RELAȚIA TRAINICĂ
DE-A LUNGUL ANILOR ADOLESCENȚEI

Traducere de
CARMEN SCARLET

10

 UNIVERS

CUM SĂ FI O MAMĂ BUNĂ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
REYNOLDS, SIL

Cum să fi o mamă bună și cum să fi o fiică bună : cum să
te mențineri relaxat(ă) în timpul anilor adolescenței /
Sil Reynolds, Eliza Reynolds ; trad. de Carmen Șerbet.
- București : Univers, 2015.
ISBN 978-973-34-1082-9

I. Reynolds, Eliza

II. Șerbet, Carmen (trad.)

150 p.

SIL REYNOLDS & ELIZA REYNOLDS

MOTHERING & DAUGHTERING

KEEPING YOUR BOND STRONG THROUGH THE TEEN YEARS

Copyright © 2013 Priscilla Reynolds & Eliza Reynolds

© Editura UNIVERS, 2015, pentru prezenta traducere

EDITURA UNIVERS

www.editurainivers.ro

ISBN 978-973-34-1082-9

CUPRINS

Mulțumiri ... 11

Prefață ... 15

Introducere

Calea către a fi o mamă mai bună & a fi o fiică mai bună ... 17

1

Instinct de fiică ... 35

*Nu pune la suflet comportamentul ei ~ Dezvoltarea psihologică a
adolescentelor ~ Cum să concurezi pentru atașamentul fiicei tale ~
Cum să vă creați propriul workshop ~ Dovezi stabilite prin cercetări
în favoarea atașamentului securizant (attachment parenting) în
adolescență ~ Cum să interpretezi împotrivirea fiicei tale*

2

Moștenirea unei fiice ... 62

*Cum să-ți vindeci moștenirea emoțională și psihologică ~ Moștenirea
mea pe linie maternă ~ Înainte și înapoi pe linie maternă*

3

Intuiția maternă ... 81

*Cine era mama Vasilisei? ~ Aspectele de bază ale intuiției ~ Aspectele
de bază ale creierului ~ Dăruiește-ți mai întâi ție o păpușă ~
Intuiția și corpul tău feminin*

Respect pentru o **Oglindirea unui suflet ... 101**

Aspectele de bază ale oglinirii ~ Oglinda distorsionată a culturii noastre ~ Recunoașterea riturilor de trecere ~ Oglindirea mamei arhetipale ~ „Tu ești cea mai frumoasă din țară!”

5

În orice mamă se află o fiică ... 127

Aspectele de bază ale cuprinderii ~ Cum să te menții pe poziție ~ Care sunt recipientele tale?

6

Hotărârea Demetrei ... 148

Regăsirea Persefonei ~ Pân-aici! ~ Valorile și satul familiei tale ~ Cum să fii o mamă adeptă a mișcării Slow Parenting

Resurse bibliografice pentru mame ... 177

MULȚUMIRI

Pentru Peter

Eu sunt recunoscătoare dragii mele prietene Francie White pentru că, de la bun început, mi-a inspirat să coordonez workshopurile pentru mame și fiice adolescente. Wendy Miller a fost munită după prima colegă în coordonarea workshopurilor. Eliza și eu mine ne-am unit forțele vreo doi ani mai târziu, când Elizabeth Lesser ne-a invitat să facem primul nostru workshop de weekend cu tema „Cum să fii o mamă bună & Cum să fii o fiică bună” la Institutul Omega. Conceptul de bază al cărții noastre a fost ideea ei, iar recunoștința mea față de Elizabeth pentru darul de a putea să predau cursuri despre subiectul care mă pasionează – relațiile de mamă-fică – este uriașă.

Nan Gatewood Satter, editoare extraordinară, a citat nicio clipă să creadă în viziunea noastră și s-a sprijinit. Nan a avut încredere în intuiția ei și ne-a prezentat agreată noastră sensibilă și pricepută. Cynthia Connell, Le venerez pe aceste două femei care, cu munțile lor scriitoare, ne-au călăuzit în mod strălucit prin labirintul lumii editoriale, dar și prin lumea la fel de complicată a scrierii unei cărți.

Vechiul meu prieten Greg Zelonka ne-a recomandat din toată inima la Sounds True și, cu asemenența de încredere în noi, manuscrisul nostru a ajuns în mâinile minunatei

Instinct de fiică

Societatea noastră este atât de întoarsă cu susul în jos, încât chiar putem ajunge să prețuim mai mult dorința fetei noastre de a se îndepărta decât instinctul ei de apropiere.

– GORDON NEUFELD ȘI GABOR MATÉ

În ultima vreme, Erica, în vârstă de paisprezece ani, este mai irascibilă decât de obicei. De fapt, după spusele mamei ei, Susanna, este *mult* mai irascibilă decât de obicei. Sunt de mult apuse vremurile când fetița senină a Susannei era fericită să-și vadă mama când venea de la școală și să sporovăiască despre ce a făcut pe parcursul zilei. Acum, când Erica se întoarce acasă, Susanna încearcă de multe ori să scoată ceva de la ea – doar o frântură, o povestioară, un mic indiciu în legătură cu motivul atitudinii distante și mohorâte a fetei. Dar, cu cât pune Susanna mai multe întrebări, cu atât mai arțagoase și mai monosilabice devin răspunsurile Ericăi. Ceea ce era cândva un ritual de apropiere după școală a devenit acum un ritual al disonanței și al înstrăinării, care de obicei se încheie cu Erica întrerupând-o pe mama ei chiar la jumătatea întrebării ca să se ducă la ea în dormitor și să vorbească pe net cu prietenele ei. Cândva atât de sigură de abilitățile ei de mamă, Susanna a început

să-și piardă încrederea în capacitatea sa de a se face înțeleasă de fiica ei.

Cuvintele fiicei tale adolescente (sau lipsa cuvintelor), comportamentul și limbajul ei corporal pot fi foarte greu de descifrat. Dar, indiferent în ce loc s-ar afla în spectrul stărilor de spirit, îți garantez că vrea să se apropie de tine. Chiar dacă aproape fiecare semn și fiecare cuvânt al ei transmit aversiune față de tine, ea își dorește cu disperare să te aibă în centrul vieții sale. Probabil că nu este aproape deloc conștientă de această nevoie. La urma urmei, este supusă, la fel ca noi, mamele, aceleași prejudecăți culturale conform căreia trebuie să depășească nevoia de îngrijire din partea mamei de îndată ce-și găsește prietenele pe Facebook. Și, pentru că și-a dat seama că tu nu ești perfectă (descoperire care s-ar putea să fi fost mult mai dureroasă pentru ea decât crezi), îi poate părea probabil ca prietenele ei, la fel de tulburate ca ea – care nu sunt nici ele perfecte, dar cel puțin o *înțeleg* –, să fie acum niște oglinzi mai fidele și mai de încredere după care să-și ghideze viața. În starea ei ambivalentă, poate fi atât de greu să discerți dorința ei naturală de a se apropia de tine, încât e posibil să fie nevoie de fiecare dram de răbdare de care dispui ca să rezști alături de ea. Cu toate acestea, de multe ori, deși pierdut în haosul frustrării și al tendinței ei de a dramatiza, strigătul ascuns se va auzi. Este modul ei de a te pune la încercare: „Fii alături de mine oricum! Oricât de obraznic îți răspund sau te alung!”

Susannei îi era greu să descopere instinctul de atașare al fiicei ei, acest strigăt ascuns din spatele comportamentului Ericăi, și încă și mai greu îi era să nu-și piardă răbdarea și să rămână afectuoasă. Devenea tot mai iritabilă în interacțiunile ei cu Erica și se temea să nu-și piardă capacitatea de a rămâne adultul din relația lor.

NU PUNE LA SUFLET COMPORTAMENTUL EI

Nu suntem niște sfinte; suntem mame. Totuși, la fel ca în cazul sfințelor, probabil că atunci când am pornit pentru prima oară la drum, nu aveam nicio idee despre provocările care ne vor ieși în cale sau despre răbdarea și tăria de care va trebui să dăm dovadă. Iar acum, ca mamă de adolescentă, îți se cere să dai dovadă de rezerve considerabile de răbdare și tărie pentru încă o vreme. În măsura în care îți vei putea aduce aminte să faci asta atunci când adolescența ta frustrată se poartă îngrozitor numai cu tine, drumul îți va fi mai ușor. Sunt convinsă că dispui de tot ce-ți trebuie ca să rezști alături de ea – atâta timp cât te poți detașa de comportamentul ei și nu uiți că ea își dorește și are nevoie de o relație bună cu tine. Înțelegerea adolescenței te va ajuta foarte mult să nu pui la suflet comportamentul ei.

Unii consideră adolescența ca o naștere. Și da, este vorba despre un travaliu îndelungat, cu multe contracții, atât de partea mamei, cât și a fiicei. Dar dacă noi, mamele, reușim să ne ținem bine pe poziții și avem un sistem de sprijin bine stabilit, atunci putem să ne ajutăm fiicele să aibă parte de un proces de maturizare la fel de fascinant și de impresionant precum schimbările pe care le urmăream în evoluția lor ca bebeluși, apoi în perioada când făceau primii pași, sau când au legat prima propoziție, sau, până la urmă, când au avut prima criză de nervi. În realitate, criza de nervi a unui copil mic poate fi instructivă (deși cu siguranță epuizantă) dacă-i înțelegem scopul (să elibereze tensiunea acumulată prin frustrare) și n-o punem la suflet. Dacă tratăm criza de nervi a fetei noastre de câțiva anișori cu calm și cu o detașare plină de afecțiune – cu toate că fiecare părinte știe că e mult mai ușor de zis decât de făcut –, atunci, până la sfârșitul crizei,

fetița noastră se poate cuibări în brațele noastre puternice și sigure, ușurată că lumea ei nu s-a prăbușit. Înțelegem astfel că îi putem asigura antidotul emoțional pentru suferințele ei tot mai grele și că acest lucru poate oferi satisfacții incredibile.

Același lucru este valabil și când ești părinte de adolescent. Tratarea „crizei de nervi“ a unei adolescente cu calm și detașare plină de afecțiune înseamnă că trebuie să ne descoperim o rezervă și mai adâncă de înțelepciune și înțelegere decât cea de care dădeam dovadă cândva, în timpul crizelor de nervi evident sănătoase și necesare (ba uneori chiar amuzante) ale fetei noastre. Deși o adolescentă poate fi aproape la fel de impulsivă ca o fetiță de doi ani, prima este mult mai mare și are la dispoziție mult mai multe cuvinte ca să spună lucrurilor pe nume în fața noastră. Dar impulsul și rolul crizei sunt aceleași ca la fetița mică. Atâta timp cât fiica noastră nu ne amenință siguranța fizică atunci când se dezlănțuie, putem descoperi că este afectată de vreun adevăr dureros și simte nevoia să încalce niște limite în momentul acela. Așadar, probabil că nu este cea mai bună soluție s-o confruntăm sub impulsul momentului. Lobul prefrontal al creierului nostru, care este responsabil cu controlul impulsurilor, este considerabil mai bine dezvoltat la noi decât la fiicele noastre adolescente. Noi avem literalmente la dispoziție instrumentele neurologice cu care să ne menținem detașarea și să nu punem la suflet comportamentul fiicei noastre, dar și să știm că orice conflict poate fi rezolvat cel mai eficient după ce a trecut furtuna.

În zilele noastre, crearea unei relații bune cu o adolescentă necesită mai mult decât compasiune pentru suferințele ei tot mai mari și înțelegerea creierului ei de adolescentă. Trebuie să înțelegem și societatea în care trăim – o societate în care ne este din ce în ce mai greu să rămânem apropiate de

fiicele noastre. În toiul vieților noastre supraîncărcate, fiicele noastre sunt ademenite să se îndepărteze de noi prin imagini nesănătoase, valori atenuate sau vide, substanțe care afectează activitatea creierului și chiar de „prieteni“ care nu sunt prieteni adevărați. Dacă pare că vreau să fiu mai catolică decât papa, te asigur că nu e cazul. Dar *sunt* îngrijorată pentru toate fiicele noastre și-mi este limpede că ne putem folosi intuiția maternă, bunul-simț și înțelepciunea pe care am dobândit-o de-a lungul vieții în avantajul fiicelor noastre. Cu ce scop mai nobil ne-am putea pune în aplicare experiența?

Pe lângă experiența noastră, este extrem de util să înțelegem dezvoltarea din perioada adolescenței în contextul culturii cu susul în jos în care cresc fiicele noastre. Haideti să începem prin a ne înzestra cu înțelegerea dezvoltării psihologice a fiicei noastre adolescente și a instinctului ei de atașare. Dacă înțelegem lucrurile fundamentale, vom fi făcut deja primii pași în a învăța s-o ținem aproape (dacă încă o mai „avem“) sau s-o aducem înapoi către o relație strânsă (dacă am „pierdut-o“). Vom fi, de asemenea, mai bine pregătite să nu punem la suflet comportamentul ei dacă știm că este normal ca fiica noastră să ni se împotrivescă și să se îndoiască de noi în timp ce caută să-și construiască identitatea.

DEZVOLTAREA PSIHOLICĂ A ADOLESCENTELOR

Poate că nimeni nu ne-a ajutat mai mult să înțelegem comportamentul unei adolescente și să-i „privim cu alți ochi împotrivirea“ decât psihologul Carol Gilligan. Odată cu publicarea lucrării *Cu altă voce: Teorie psihologică și dezvoltare a femeilor* în 1982, a luat naștere o nouă teorie psihologică – una prin care fetele și femeile sunt observate, ascultate

și înțelese. Prin intermediul cercetării ei, Gilligan ne-a inspirat să privim lucruri care erau considerate niște slăbiciuni ale femeilor – și anume exprimarea lor emoțională, empatia lor din cadrul relațiilor și nevoia lor de a rămâne implicate în relații – și să le vedem ca pe niște puncte forte general umane. Unul dintre modurile în care adolescențele își arată nevoia de a se apropia și de a fi îndrumate de părinții lor este tocmai împotrivindu-se și respingându-i. Dar ele, de fapt, nu ni se împotrivesc nouă și nu ne resping pe noi; se împotrivesc și resping moduri învechite de comunicare care nu mai sunt utile în evoluția lor (sau a noastră!). La baza împotrivirii fiicei tale stă dorința de sinceritate și de autenticitate în relația ei cu tine.

În același an în care Gilligan a publicat *Cu altă voce*, psihanalista jungiană Marion Woodman a publicat *Dependența de perfecțiune*, prima dintre cele douăsprezece cărți pe care avea să le scrie în următorii ani, toate redefinind psihologia feminină din perspectivă jungiană. În *Dependența de perfecțiune*, Woodman a dezvoltat pentru prima dată concepția lui Jung în legătură cu nevoia umană de înfrânare sănătoasă din punct de vedere psihologic și spiritual. Woodman a continuat din punctul unde se oprise Jung, definind nevoia femeii de înfrânare psihologică și spirituală ca fiind distinctă și diferită de cea a bărbatului. Mai exact, Woodman a explorat rănilor emoționale care le sunt caracteristice femeilor și care provin pe linie maternă. Unul dintre cele mai mari servicii pe care le-a adus Woodman înțelegerii psihologiei feminine îl reprezintă activitatea și cercetarea ei asupra potențialului femeilor de a se vindeca din punct de vedere emoțional, la orice vârstă, printr-o înfrânare abilă și plină de afecțiune din partea altcuiva și din interior.

Gilligan, Woodman, Terri Apter și alți psihologi și pedagogi și-au continuat cercetările asupra femeilor și fetelor de-a lungul anilor. Cărți precum *Meeting at the Crossroads: Women's Psychology and Girls' Development / Să ne întâlnim la răscruce: Psihologia femeilor și dezvoltarea fetelor* (Gilligan), *Women, Girls, and Psychotherapy: Reframing Resistance / Femeile, fetele și psihoterapia: Cum să privim împotrivirea cu alți ochi* (Gilligan), și *Altered Loves: Mothers and Daughters During Adolescence / Iubiri transformate: Mamele și fiicele pe parcursul adolescenței* (Apter) ne-au lămurit și mai bine înțelegerea asupra psihologiei femeilor și fetelor – și a mamelor și fiicelor. Ceea ce au descoperit cititorii este că dezvoltarea psihologică a fetelor este foarte diferită de cea a băieților. Apter a clarificat reinterpretarea dată de Nancy Chodorow fazei feminine a complexului lui Oedip identificat de Freud:

Uriașa influență pe care a avut-o reinterpretarea dată de Chodorow fazei feminine a complexului lui Oedip [în *The Reproduction of Mothering / Reproducerea rolului de mamă*] nu este atât rezultatul reconsiderării felului în care o fată își dorește tatăl, sau un falus, *ci a felului în care ea rămâne legată de mama ei în timp ce-și construiește identitatea* – în special identitatea sexuală, conștientizarea de sine ca femeie. Putem vedea cum, pentru o fată, „sinele relațional“ domină sinele distinct și le imprimă femeilor tendința de a căuta, de a avea nevoie și de a prețui apropierea de ceilalți (sublinierea îmi aparține).¹

În esență, această cercetare ne-a condus către un model de dezvoltare pe parcursul adolescenței mai nou și mai

¹ Terri Apter, *Altered Loves: Mothers and Daughters During Adolescence / Iubiri transformate: Mamele și fiicele pe parcursul adolescenței* (New York: St. Martin's Press, 1990), 65.

precis, unul care ne-a demonstrat că o adolescentă *are nevoie de relația cu părinții* pentru a dobândi o individualitate sănătoasă. Prin intermediul acestei relații ea poate să speră că va primi validarea pentru o nouă conștiință de sine. O fată se îndreaptă în special către mamă ca să-și afirme acest sine, de multe ori prin împotrivire și lamentări. Dacă noi, mamele, înțelegem instinctul natural de atașare al fiicei noastre adolescente, vom putea să „citim“ mai bine indiciile derutante pe care le transmite și sentimentele ambivalente față de noi ca fiind chemarea pe care o reprezintă de fapt – chemarea de a fi privită și ascultată într-un nou mod, dar și chemarea către noi, de a-i rămâne aproape.

Instinctul de atașare al fiicei noastre preadolescente

În anii preadolescenței, este foarte probabil ca fiicele noastre să ne transmită cele mai încântătoare și mai clare semnale despre dorința lor de a rămâne atașate de noi. Această perioadă plină de îmbrățișări, de imitație și de lucruri împărtășite poate și ar trebui să nu aibă îngrădiri. Totuși, la unul dintre workshopurile noastre recente pentru mame și fiice preadolescente, o mamă grijulie, pe nume Carrie, a recunoscut în cadrul grupului nostru de mame un lucru pe care-l văd ca pe un semn neliniștitor al timpurilor noastre. Ea ne-a împărtășit faptul că începuse să se jeneze de cât de tandre erau ea și fiica ei de unsprezece ani, Louisa, în public. „Am impresia că sunt judecată de ceilalți pentru că am o relație apropiată cu Louisa! Este în clasa a șasea și încă îi place să mă țină de mână. Uneori mi se așază în brațe. Știu că prietenilor și rudelor nu li se pare că suntem normale și încep și eu să cred că nu suntem.“ Carrie și-a dat seama că nu era singura. Barbara ne-a mărturisit, cu oarecare jenă,

că fiica ei de zece ani, Elena, încă mai vine la ea în pat din când în când. Barbara se întreba dacă e ceva în neregulă cu Elena și voia să știe dacă faptul că-i dă voie Elenei să se cuibărească lângă ea atunci când este speriată sau supărată va afecta dezvoltarea psihologică a fiicei ei. Ar fi mai sănătos să-și încurajeze fiica să se călească singură pe întuneric? Tatăl Elenei era categoric de această părere. Annette, mama Lindei, în vârstă de doisprezece ani, ne-a spus că Linda era mulțumită să-și petreacă împreună cu ea și cu soțul ei cele mai multe seri de vineri și sâmbătă. Deși erau încântați de compania Lindei, Annette și soțul ei erau îngrijorați că nu o interesează să rămână peste noapte la prietene sau să meargă la petrecerile cu băieți și fete pe care începuseră să le organizeze în ultimul timp cei din anturajul ei. Deși își dădea seama că Linda e o fată fericită și bine adaptată, Annette se întreba dacă nu e ceva în neregulă cu fiica ei pentru că nu-și dorea să socializeze cu anturajul în acest fel. Annette m-a întrebat dacă Linda este normală.

Normal înseamnă „care se conformează unui standard: obișnuit, tipic sau așteptat“. Prin urmare, am fost nevoită să răspund că nu, fiica ei nu este normală. Totuși, având în vedere că trăim într-o lume cu susul în jos, noi, mamele, suntem nevoite să cântărim foarte bine lucrurile pe cont propriu ca să descoperim propriile noastre adevăruri despre legăturile cu fiicele noastre și să ne întrebăm dacă „normalitatea“ este, într-adevăr, obiectivul pe care vrem să-l atingem. În acea zi, la workshopul nostru, le-am informat pe cele trei mame că acest comportament al fiicelor lor, deși poate că nu reprezintă norma vremurilor noastre, sau nu este „normal“, este într-un totuși firesc – adică este *instinctual*. Dacă avem încredere în instinctele lor, fiicele noastre preadolescente ne vor indica exact ce le trebuie și ne vor arăta că-și cunosc

propriile nevoi la fel de bine cum și le cunoșteau și când erau mai mici și căutau mângâiere și apropiere. Fiica ta preadolescentă s-ar putea să nu-și dorească să aibă prea mult contact fizic cu tine – fiecare fată este diferită. Dar, dacă fiica ta preadolescentă își dorește contact fizic și apropiere – așa cum multe își doresc –, acest lucru poate și trebuie să fie primit cu deschidere. La fel ca atunci când fetițele noastre făceau primii pași și se agățau de noi cu toată puterea înainte să pornească pline de îndrăzneală să exploreze lumea, și ca preadolescente se pot agăța literalmente de noi în timp ce se pregătesc să facă saltul către anii adolescenței.

Instinctul de atașare al fiicei noastre adolescente

Totuși, situația se schimbă pentru multe dintre fiicele noastre atunci când trec pragul imaginar către lumea mai largă. Într-un an sau doi, Louisa nu se va mai urca în brațele lui Carrie, așa cum făcea când avea unsprezece ani; Elena nu va mai dori să vină la mama ei în pat când îi este frică noaptea; iar Linda nu-și va mai petrece majoritatea serilor de vineri și sâmbătă cu părinții ei. Încetarea bruscă a manifestărilor tandre ale multor preadolescente le poate face pe mame să simtă că lumea lor s-a prăbușit. Multe mame simt că au început să fie privite ca sursa, și nu soluția, problemelor de moment pe care le au fetele lor și că sunt tratate ca fiind „Inamicul”.

Dar nu te lăsa păcălită. Doar pentru că fiica ta adolescentă este mai puțin apropiată fizic de tine și vrea să-și petreacă timpul împreună cu prietenii ei mai mult decât ori-când înainte și doar pentru că se comportă cu tine ceva mai (sau mult mai) obraznic, asta nu înseamnă că nu vrea să fie apropiată de tine. Vrea să fie la fel de apropiată și de legată

de tine cum a fost mereu, dar acum vrea uneori să facă asta de la o distanță confortabilă. Unele dintre cele mai reușite momente de apropiere de Eliza pe parcursul anilor adolescenței ei s-au petrecut de la o cameră distanță – eu lucrând la un proiect pentru serviciu, iar Eliza fredonând în timp ce-și făcea temele, cu ușa dintre noi deschisă. „Apropiată și conectată” este o stare care poate însemna tot atâtea lucruri câte relații mamă-fiică există, dar vei ști asta atunci când o vei avea. Apelând la *intuiția* ta maternă – un fel de diapazon din interiorul corpului tău despre care voi vorbi în capitolul 3 –, vei reuși să-ți evaluezi relația cu fiica ta și să faci ajustări când este cazul. Din experiența mea, dacă înveți să-ți ascuți instinctul, acesta este primul pas în a învăța cum să-ți păstrezi fiica aproape și în siguranță pe parcursul adolescenței.

Mamele de la workshopurile noastre despre preadolescență se pregătesc deseori sufletește pentru ceea ce se tem că este doar la doi pași distanță: o bătălie a voințelor inevitabilă și îndelungată, o înstrăinare dureroasă și o relație imposibilă cu fiicele lor, în curând adolescente. Multe dintre aceste mame au avut la rândul lor experiențe dureroase în adolescență, aflându-se constant în conflict cu mamele lor. La aceste workshopuri, se simte de multe ori o anumită neliniște în atmosferă, o dorință disperată ca istoria să nu se repete. Pentru că și eu am fost, la vremea mea, o adolescentă furioasă și rebelă, înțeleg cât de nefericiți pot fi anii adolescenței pentru o mamă și o fiică și pot empatiza cu temerile acestor mame. Îmi făceam mama să sufere în mod constant, îmi pare rău să recunosc asta, iar ea privea neputincioasă cum o respingeam.

Când am născut o fiică, am auzit nesfârșite anticipări despre conflictele de nesoluționat din timpul anilor adolescenței. De-a lungul copilăriei Elizei, oamenii îmi spuneau